

miniBUDZOGÁŇ

NÓRSKO-SLOVENSKÝ SPOLOK č. 3/2010

Návod, ako byť šťastný

Poznáte ten pocit, keď sa Vám zdá, že celý svet sa spikol práve proti Vám a nič sa Vám zrazu nedarí? Keď slnko svieti, ale práve v tej chvíli iba Vy stojíte v tom najväčšom tieni, keď autobus poznáte len podľa unikajúcej ŠPZ-ky, keď prší na Vás, aj vo Vás, a Vy máte pocit, že tie kvapky nikdy neuschnú, keď ako "Slovák v Nórsku", máte chuť zbalit' svoje caki-paki a vrátiť sa späť na miesto, kde ste "určite" boli oveľa šťastnejší (aspoň v tej chvíli si to určite myslíte).

Mňa nedávno navštívil tento pocit a rada sa s Vami, rodáci moji, podelím o to, ako sa mi podarilo nad týmto pocitom vyhrať a exkluzívne dodám svoj vlastný "návod na šťastie". Naordinovať si ho môže každý sám a v tomto prípade platí, že nežiaduce účinky a reakcie, musí potom riešiť každý sám so sebou a v "žiadnom prípade nesmie rozhorčene kontaktovať ukecaného lekárnik, ktorý Vám to poradil" :D)

Účinky môjho receptu fungujú len vtedy, pokiaľ človek naozaj bude chcieť.

Takže o čom to tu celý čas točím a ako sa mne darí zaháňať, resp. potláčať stavy úzkosti, smútku, depresii a sklamaní tu v Nórsku?

Verím, že nie každý má tú možnosť, dostať sa k tomuto lieku, ale pre mňa je liekom na tieto problémy, každé stretnutie sa s "Vami", krajanmi - Slovákmi. Po každom takomto stretnutí, zrazu zabudnem nato, ako veľmi ma trápil smútok, úzkosť a depresie sa stratia spolu s ním a všetko sa zdá, že sa dá zvládnuť, lebo človek nato nie je sám a má okolo seba priateľov.

Istý budhistický učiteľ raz povedal: „Ja viem, želite si, aby do vášho života vstúpilo šťastie. Ale keď príde, hovoríte – šťastie, preboha, počkaj, ja teraz na teba nemám čas, som strašne zaneprázdnený,“ a potom pokračuje: „Keď zažívate šťastie, neviete si ho vychutnať. Prečo?“ ...odpovedať by si snáď mohol každý z nás sám.... či je dôvodom táto doba, ktorá nás núti žiť týmto uponáhľaným životom, alebo je za tým niečo iné. Opäť si však dovoľm citovať spomínaného učiteľa, ktorý: "pozná problémy Európanov aj ich šialené pracovné tempo, aby zabezpečili všetko pre spokojný život – krásny dom, dobré auto, luxusnú dovolenku. A napriek tomu nie sú šťastní. Načo je vám krásny dom, keď nemáte čas užiť si ho? Aký má potom význam vaše naháňanie? – pýta sa rečnicky a potom opäť s humorom dodáva: „Ale keď máte problém, zaoberáte sa ním stále. Prečo aj vtedy nepoviete – problém počkaj, som zaneprázdnený šťastím. Príd', keď budem mať na teba čas.“

Možno pre niekoho jeho slová vyznievajú nezaujímavo, snáď aj smiešne, mne sa však dostali až niekam hlboko pod kožu a odvtedy sa naozaj snažím každý problém, smútok a úzkosť riešiť tak, že jej venujem len toľko pozornosti, koľko je to nevyhnutne nutné a idem sa radšej odreagovať s priateľmi (s Vami rodáci moji, ktorí tu ste a ste oporou v každej situácii) a tešiť sa z maličkostí, nasávať energiu z Vašich úsmevov, spomínať spolu na domovinu.

A na záver teda pointa, resp. rada a môj "liek na šťastie" ?

.....neobchádzajme ľudí, keď počujeme slovenčinu tu v zahraničí, ale prihovorme sa, stretávajme sa a skúsme sa tešiť aj z úspechov a z úsmevov iných a nie v sebe živiť nejakú závisť alebo nežičlivosť a vráti sa nám to stonásobne, lebo keď budeme smutní, mať problémy alebo úzkosť, tak tí ľudia tam pre nás zrazu budú a my budeme šťastní, že tam sú a zvládneme aj to, o čom sme pochybovali.

Takže "lykke til" rodáci a snáď, s mnohými z Vás, aj do skorého videnia.

Martina Nimmerfollová

Vedia, čo činia?

Predstavte si nasledovnú situáciu: V nejakej obci na ceste zhavaruje auto. Okolo neho sa zbehnú ľudia a uvidia, že šofér sa vážne zranil. Niektorí nadštrkne, že by mu bolo treba pomôcť. Ktosi však videl, že auto išlo po nesprávnej strane vozovky, podľa niektorých asi aj nedovolenou rýchlosťou, navyše je tu vážne podozrenie, že vodič nebol celkom triezvy. Záver prítomných znie, že tento človek si nešťastie zavinil sám, preto si nijakú pomoc nezaslúži. A v pokoji sa rozídu do svojich domovov, nechajúc nešťastníka ležať na ceste.

Presne takto sa zachovala súčasná slovenská vláda a väčšina slovenského parlamentu, keď rozhodli, že Slovensko ako jediná krajina Eurozóny (!) neprispieje pôžičkou partnerskému Grécku, ktoré je vážne postihnuté finančnou krízou. Gréci si podľa našich politikov svoju krízu zavinili sami, nech sa z nej sami aj dostanú. Ved' sa len pozrite, ako nerozumne hospodárili s verejnými prostriedkami, ako klamali seba i medzinárodnú verejnosť. A vôbec, stále sa majú lepšie ako naši ľudia, čo teda vlastne chcú? Nechajme ich len pekne v kaši.

Skrátka, slovenskí lídri (a s nimi, bohužiaľ, aj značná časť slovenského obyvateľstva) vôbec neberú do úvahy, že všetky ostatné krajiny Eurozóny Grékov, aj v záujme posilnenia eura, solidarne podporili. Netrápi ich ani to, že tu zo slovenskej strany ide o porušenie už daného záväzku, ako aj zásad európskej solidarity, ku ktorej sa aj oni utiekajú, keď sa im to hodí. Nevšímajú si ani fakt, že Gréci dali jasne najavo, že sa poučili zo svojich chýb a že sú ochotní plniť podmienky, ktoré im Eurozóna pri poskytnutí pôžičky položila. A vedenie nášho štátu už celkom zatvára oči nad tým, že Slovensko na tento svoj prejav primitívneho egoizmu s najväčšou pravdepodobnosťou kruto doplatí, keďže Brusel nám bude tento náš poklesok pripomínať zakaždým, keď zase my budeme potrebovať pomoc a solidaritu.

Pokračovanie na ďalšej strane

Pokračovanie z predchádzajúcej strany

A tu už ani nehovorím o vzťahoch Slovákov k samotnému Grécku. Grécko je predsa kolískou európskej civilizácie, takže si už aj z tohto dôvodu zaslúži mimoriadnu pozornosť. Veď aj Slovensko je súčasťou Európy, či nie? Navyše preambula slovenskej ústavy hovorí, že náš štát naväzuje o.i. na cyrilometodské duchovné dedičstvo. A odkiaľže to k nám prišli Cyril a Mertod? Nie náhodou z Grécka? Čo by nám asi povedali, keby odrazu vstali z hrobu a videli, ako nekultúrne a nekresťansky sa chováme voči ich vlasti, z ktorej kedysi prišli k nám, aby nás vyviedli z barbarstva do vyššej formy civilizácie?

Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky zažila už naša vrcholová politika všeličo: únos prezidentovho syna, pokus o odpredaj budovy Národného divadla, kupovanie tzv. nezávislých poslancov v parlamente, nevpustenie prezidenta susedného štátu na slovenské územie. Sú to veci, ktorými sa nikdy nebudeme môcť chváliť, možno ich však pri troche dobrej vôle chápať ako „nešťastné náhody“, zavinené nezodpovednosťou jednotlivcov alebo malých skupín. V prípade odmietnutia pôžičky Grécku však ide o celkom premyslený čin celej slovenskej vlády a riadne zvoleného parlamentu, preto to treba považovať za najväčšiu hanbu Slovenska od r. 1993. Môže po niečom takomto súdny Slovák s pokojným svedomím cestovať na dovolenku do slnečného, kultúrneho a pohostinného Grécka? Priznám sa, že ja osobne s tým budem mať značné problémy.

Je svojím spôsobom tragédiou, že táto blamáž ostane navždy spojená s menom premiérky Ivety Radičovej, ktorá inak budí dojem schopnej, kultivovanej a dôveryhodnej političky. Zrejme je však obklopená ľuďmi, ktorí nad kultúrne a civilizačné hodnoty stavajú úzkopsré finančné záujmy a populistické nadbiehanie svojim voličom. Nech sú už ich motívy akékoľvek, isté je, že na skutočné európanstvo zatiaľ nedorástli.

Ivan Čičmanec

Ako sa pomocou technológie z Kremnice podarilo v 18. storočí odstrániť /znižiť/ detskú prácu v Nórsku.

Ing. Richard Kafka, Žiar nad Hronom

V rokoch 1765 až 1766 navštívil našu krajinu významný nórsky bádateľ Jørgen Hiort a musel byť poriadne fascinovaný úrovňou technológie spracovávaní v baniach vyťažených rúd, ktorú videl v našom regióne pracovať. Postupne navštívil všetky významné slovenské banické lokality Banskú Štiavnicu, Kremnicu, Banskú Bystricu, Spišskú Novú Ves, Smolník, Markušovce. V Banskej Štiavnici oslávil aj príchod nového roku 1766. Pokiaľ sa v Nórsku strieborná ruda spracovávala ručnou separáciou, v kremnickej hute to už bola mechanizovaná technológia takzvané Uhorské spracovanie rudy v stupách /stupy boli drviace a triediace zariadenia/. Neskôr významný slovenský historik Jozef Vozár nazval tieto zariadenia „Slovenské stupy“. Keď videl v Kremnici nórsky bádateľ túto technológiu pracovať, jeho prvý odhad bol, že jej uvedením sa v Nórsku ušetrí 850 pracovníkov. V tom čase sa v Nórsku aj napriek nesúhlasu zdravotníkov plne využívala detská práca, pričom najviac detí bolo 7 ročných, ale podľa nórskeho historika je zdokumentované, že pracovali aj 5-

6 roční chlapci. Detská práca sa využívala aj keď sa vedelo o negatívnom ovplyvňovaní vývinu detí.

Spomínaný nórsky bádateľ J. Hiort sa v roku 1766 vrátil z cesty po Uhorsku do nórskeho Kongsbergu spolu s kremnickým odborníkom, môžeme povedať, že expertom na spracovanie zlato-strieborných rúd Ferdinandom Tomaschetzom, aby tam zaviedol kremnickú technológiu. Okrem toho priniesol do Nórska veľké množstvo najrôznejších poznatkov o banických a hutníckych technológiách, organizácii práce. V tejto správe sa uvádzajú napríklad platy pracovníkov od riaditeľa úradu až po obyčajného banského úradníka, tak napríklad Nicolai Jaquin mal ročný plat 2000 zlatých a 300 zlatých boli ostatné finančné náklady, obyčajný banský úradník mal plat 260-300 zlatých ročne.

Najcennejším poznatkom bola pravdepodobne technológia drvenia rúd pomocou stúp poháňaných vodnou energiou, veď v Kongsbergu bol v rokoch 1660-1690 vybudovaný systém nádrží na zachytávanie povrchovej vody.

Pre Ferdinanda Tomascheta začínala v rokoch 1766, 1767 a 1768 úmorná práca zavádzania kremnickej stupovej technológie, ale novú technológiu sa mu ani po niekoľkých neúspešných pokusoch nepodarilo zaviesť, najmä pre odpor miestnych odborníkov. Nakoniec sa musel po troch rokoch z Nórska vrátiť domov. J. Hiort hodnotí toto obdobie, v ktorom bol dosiahnutý evidentný neúspech ako retardovaný vývoj. O svojom predchodcovi vo funkcii riaditeľa Hlavného banského úradu hovorí, že bol príliš závislivý a nedočkavý v snahe získať všetky zásluhy pre seba. S takýmto postupom vydržal podľa J. Hiorta až do svojej smrti a F. Tomaschetz sa musel vrátiť do Kremnice, ako neúspešný expert.

O šesť rokov neskôr, v roku 1771 sa stal riaditeľom Hlavného banského úradu Jørgen Hiort. V tom čase bolo v Kongsbergu v prevádzke 80 bani a v baniach a na povrchu pracovalo 4200 pracovníkov pri produkcii 3-6 ton striebra ročne. Bane však mali stále ekonomické problémy a tak nový riaditeľ znova pozval Ferdinanda Tomascheta do Kongsbergu. Nórska vláda mu v tomto prípade umožnila pobyt aj s rodinou a kvalifikovaným pomocníkom, ktorý mu pri práci, teda zavádzaní novej technológie asistoval. Tentoraz bol pobyt F. Tomascheta veľmi úspešný, metóda bola zavedená a od roku 1776 bolo všetkých 16 zariadení prerobené na kremnický spôsob, navyše bolo uvedené do chodu ďalších 8 stúp. Celá veľmi úspešná akcia znamenala veľké zníženie personálu, ktoré bolo využité na zvýšenie limitu pre zamestnávanie detí, ktorý sa zvýšil na 12 rokov. Uskutočnil sa jedinečný sociálny prevrat, keď nebolo potrebné zamestnávať 6 až 7 ročné deti, ťažko si vieme predstaviť, čo tu tieto deti robili.

O úspešnom kremnickom expertovi sa v našom regióne veľa nevedelo, pravdu povediac ani dnes veľa nevieme, ale predsa krátke zmienky sa podarilo nájsť v Ústrednom banskom archíve v Banskej Štiavnici pani Mgr. Elene Kašiarovej, riaditeľke menovaného archívu. Ostatné spomínané informácie pochádzajú z archívov v Nórsku.

V spisoch Ústredného banského úradu je niekoľko záznamov o riešení problémov, ktoré v súvislosti s Ferdinandom Tomaschetzom vznikol celý rad zápisov v Sesions – protokole HKG, teda Hlavného komorskogrófskeho úradu v Banskej Štiavnici. Celý prípad sa začal intenzívne rozvíjať a vyšetrovať v máji roku 1765. Zápisy zo zasadnutí sú veľmi časté, zdá sa, že vedenie sa tomuto prípadu venovalo veľmi intenzívne a tak sa tu

nachádzajú záznamy z 2., 13., 15. a 20. mája a všetky riešia jeden problém: Odvolanie Ferdinanda Tomascheta banského dozorca a Jakuba Frintha, premývača rudy kvôli falšovaniu skúšok pyritového rmutu / používa sa tu pojem pyritový rmut a jedná sa o koncentrát zlatonosných rúd/, ale v tomto prípade je dôležitejšia podstata, ako F. Tomaschetz so svojim premývačom rúd falšoval svoje vzorky pred ich výkupom. „Do kopy pyritového rmutu zamiešavali odpad z premývania zlata takým spôsobom, aby sa dostal do dvoch korýtok, z ktorých sa brala vzorka na skúšku obsahu rudy pred výkupom, alebo odvezením do huty. Takto zmanipulovaná vzorka vykazovala 5 a pol lóta /96,48gr./ zlata, zatiaľ čo opakovaná vzorka z nefalšovanej hmoty obsahovala len 3 kvintíky /13,155gr./ zlata“. No tak to bol ozaj poriadny rozdiel, ktorým si dvaja obvinení chceli prílepšiť. Rozhodnutie banského súdu bolo nekompromisné :“...zákaz zamestnať F. Tomascheta v erárnych baniach, stupách a hutách, ale tiež v banských ťažiarstvách v celej stredoslovenskej oblasti.“ Pôvodné rozhodnutie bolo ešte oveľa tvrdšie, mali zakázané pracovať v celej oblasti Hlavného komorskogrófskeho úradu B. Štiavnica a tak sa zákaz týkal oveľa širšej oblasti v celom Uhorsku. Banský súd v B. Štiavnici zmiernil trest len na stredoslovenské banské mestá, so zdôvodnením, že keďže bol čin v zárodku odhalený 2. mája 1765 a 11. mája 1765 sa už ním zaoberal Banský súd, nevznikla eráru žiadna škoda.

Ferdinand Tomaschetz veľmi ľutoval chybu, ktorú urobil a prosil o omilostenie a umožnenie pracovať s tým, že nevie užiť svoju manželku a deti. V septembri mu HKG zamietol aj žiadosť o zakúpenie kasne na prevážanie rudy a nepovolil mu vykonávanie práce rudného povozníka. Za neho sa prihovárал na HKG aj Johann Georg Lassab banský podnikateľ /roku 1766 kupoval Jozefštólnianske bane v Krebsbachu/, ktorý ho označil za veľkého priateľa, no HKG bol neoblomný a od svojho rozhodnutia neustúpil. Nakoniec sa Ferdinand Tomaschetz obrátil na Banský súd v Banskej Štiavnici, aby mu bol vydaný pas do Nórska a Dánska, že pôjde tam vyskúšať šťastie. Jeho žiadosti bolo vyhovené a súd mu vydal pas 30. mája 1766 s podmienkou, že tam obšírne a presne popíše, akého činu sa dopustil, teda dôvody zbavenia pracovného miesta a zákaz zamestnania sa v stredoslovenskej banskej oblasti. Otvorila sa mu však cesta do Nórska, ale o výsledkoch jeho práce, teda expertízy som už písal v predchádzajúcom odstavci a tak sa vlastne príbeh uzatvára.

Taký bol príbeh jedného banského odborníka z Kremnice, ktorý preslávil našu oblasť na severe Európy. Zavedenie kremnickej technológie spôsobilo nemalú sociálnu zmenu v zamestnávaní detí v nórskom Kongsbergu.

Použité pramene:

Archívne pramene:

Ústredný banský archív Banská Štiavnica

HKG – O- Ses. Prot. (sessia 10. júna 1765 v BB), str. 693 (sp. 1064/1765):

HKG – O- Ses. Prot. (sessia 11. júla 1765 v BB), str. 761 (sp. 1197/1765):

HKG-O-I-1766

HKG – O- Ses. Prot. (sessia 13. júna 1766 v BB), str. 841 (sp. 1086/1766):

BSS, Protokol 1765, inv. č. 169

Deichmanske bibliotek, Oslo, Deichmanske manuskriptsamling Fol. 34 /Depón in R. Kafka, Žiar nad Hronom.

Literárne pramene:

Bjorn Ivar Berg: Travels and Transfer of Knowledge Following the Education at the Mining Seminar in Kongsberg, Norway /1757-1814/,

Richard Kafka: Mosty na sever /z histórie slovensko-nórskej spolupráce vo vede a technike/, Enterprise, s. r. o., 2003

Ivan Čičmanec:

Osudu nerozkážeš

(Poviedka)

Žiada sa mi porozprávať o najosudovejšej láske môjho života. Vlastne ani neviem, ako sa tá dievčina volala, sám pre seba som ju volal Kristínkou. V čase mojej mladosti bola pomocnou predavačkou u pekára Lacigu v našom mestečku.

Miloval som ju bezhranične a neotrasiteľne. Každý deň som postával v blízkosti predajne, len aby som mal možnosť zazrieť jej postavu za pultom, alebo aspoň aby som zatusil jej prítomnosť. Keď som mal peniaze, vchádzal som s rozbúchaným srdcom dnu a kupoval si tu rožok, tu dva. Naše pohľady sa občas stretli, väčšinou sa však pozerala pomimo mňa, akoby sa za niečo hanbila. Mal som neraz pocit, že aj ona je do mňa zaľúbená, no pred šéfom a pred ľuďmi sa to neodváži ukázať. Nakoniec, v tom čase bolo ešte samozrejmosťou, že v takýchto prípadoch musí prísť s iniciatívou muž. Po niekoľkých rokoch bez výsledku som si zaumienil, že začnem v záujme nášho spoločného šťastia konať.

Čakával som ju vonku v čase zatváracej hodiny, aby som ju vystriehol, keď pôjde domov. Akosi sa však neukazovala. Čoskoro som zistil, že predajňa má aj zadný vchod a že Kristínka vychádza von z tej strany. Ešte väčšie bolo moje zdesenie, keď vyšlo najavo, že vždy sa z predajne vracia v spoločnosti starého Lacigu. Prebohal, víťalo mi v myslí, hádam len nemajú tajný ľúbostný pomer.

Mladosť sa mi míňala a ja som bol stále osamelý, s pocitom nenaplneného života. Občas som, kupujúc pečivo alebo chlieb, prehodil pred Kristínkou niekoľko slov o počasí, ona však vždy hľadela kamsi doneznáma a väčšinou nepovedala nič. Inokedy som pochválil kvalitu ich tovaru, napríklad slovami:

„Včerajšie rožky boli mimoriadne dobré.“

Kristínka väčšinou iba pokrčila plecami a okúňavo zamrmlala:

„Naozaj?“

Nič viac, ani slovíčko, ani pohľad, ani náznak úsmevu.

Bol som si istý, že sa bojí starého Lacigu, ktorý mal zrejme nad ňou akúsi magickú moc. Nechápal som však, že mu jej málovravnosť vyhovuje, veď malo by byť v záujme každej firmy, aby sa jej zamestnanci správali k zákazníkom prívetivo. Začas som uvažoval, že napíšem Lacigovi anonymný list, v ktorom sa posťažujem na nevládnosť jeho pomocníčky. List som aj skoncipoval, nakoniec som ho však neodoslal, keďže som nechcel poškodiť Kristínku. Zišlo mi na um, že by jej Laciga mohol dať výpoveď a ja by som viac nemal príležitosť vídavať ju. List som pre istotu roztrhal na drobné kúsky a zahodil do potoka.

Pokračovanie na ďalšej strane

Pokračovanie z predchádzajúcej strany

Jedného jesenného podvečera som sa cítil obzvlášť opustený. Stál som pred pekárnou a mal som neodolateľnú túžbu vojsť dnu a vyznať Kristínku lásku, či už tam Laciga bude alebo nie. Nech sa o mojich najsvätejších citoch dozvie hoci aj celý svet, mne už bolo všetko jedno. Vo vreckách som nahlabal minci na jeden rožok a ráznym krokom som vošiel do predajne.

Kristínka sedela v kúte na trojnožke a zívala. Lacigu som nikde nevidel. Azda pečie chlieb na zajtrajšok, prebehlo mi myslou.

Tušil som, že nastáva najdôležitejšia chvíľa môjho života. Teraz alebo nikdy.

Kristínka ma vari najprv ani nezbadala. Stál som chvíľu obďaleč a díval sa na jej malý pehavý nosík nad srdcovo sformovanými perami. Jej úzke oči pod bielou, trochu pritesnou šiltovkou prezrádzali únavu a ospalosť. Podišiel som bližšie k pultu.

„Či je dnes sychravo,“ povedal som z ničoho nič. „Ani psa nehodno von vyhnať.“

Kristínka sa strhla a vyskočila z trojnožky. Otvorila ústa a zase ich zavrela. Chvíľku sa na mňa pozerala, nato hodila pohľad smerom k zadným dverám, akoby si chcela overiť, či je tam jej šéf.

„Či je dnes sychravo,“ opakujem. „Dážď, vietor a tak.“

„Rožky už nemáme,“ povedala Kristínka.

„Prišla na nás jeseň,“ vravím. „Darmo je, osudu nerozkážeš.“

„Môžem vám ponúknuť polovičku chleba,“ povedala Kristínka a vzdychla si.

„Aj listie už opadáva...“

Ticho. Na polovičku chleba som aj tak nemal dosť peňazí.

„Chcete?“ spýtala sa. „Máme však už iba včerajší.“

Stála tam meravá a neprístupná, tvár sa je mraštila do kyslej grimasy. Jej pohľad sa stále dôsledne vyhýbal môjmu.

„Včerajší nie,“ vravím. „Nakoniec, nielen chlebom je človek živý.“

„Ako to myslíte?...“

„Vlastne nijako. To je len také úslovie. Obráťme list.“

Odfúkla si a skrížila ruky na prsiach.

„Viete čo,“ vravím, „rozmýšľajme chvíľu hypoteticky...“

„Ako?“

„Hypoteticky. To je taký učený výraz. Predstavte si, že všetci muži sveta odrazu vymreli. Aj tuto váš šéf, s prepáčením. Na svete som ostal iba ja. Tešilo by vás, že som tu aspoň ja? Že tu pre vás ostal aspoň jeden chlap?“

„Tak počúvajte,“ vraví mi netrpezlivo, „keď nechcete ten chlieb...“

„Nehovorím, že nechcem. Ja som iba zmenil tému. Potrebujem skrátka vedieť, či by ste si vybrali mňa, keby na svete iného muža nebolo.“

„Ale prosím vás, to sú otázky...“

„Musím to vedieť. Táto vec ma trápi už roky. Som pre vás horší ako nijaký muž? Horší ako sama smrť?“

Znova hodila pohľad na zadné dvere, hneď zatým na hodiny nad policou. Ak išli presne, o sedem minút mala pekáreň zatvárať.

„Nemyslím tým iba sexuálnu stránku,“ vravím s hrčou v hrdle. „Berte to len tak všeobecne. Osobne si myslím, že keby to bolo naopak, neváhal by som ani minútu. Radšej byť spolu s vami ako ostať bez ženy.“

Posledný výrok asi nebol najšťastnejší, no už to bolo vonku. Kristínka hodila prudko hlavou, skoro jej pritom

spadla šiltovka. Bolo to svojím spôsobom komické, mne však práve vtedy nebolo do smiechu. Cítil som, ako rýchlo mi očervenievajú líca.

„Stačí mi,“ vravím, „ak mi iba stručne odpoviete. Áno alebo nie. Nemusíme zatiaľ robiť nijaké spoločné plány...“

„Človeče, vy ste blázon,“ zašepkala a obrátila sa mi chrbtom.

Z vedľajšej miestnosti bolo počuť rýchle kroky. Kristínka sa začala robiť, že upratuje v policiach. V zadných dverách sa zjavil Laciga, malý, tučný, s napuchnutou tvárou a s uhorkovitým nosom. Cez okružle brucho mal previazanú bielu zásteru.

„Čo sa to tu deje?“ zakričal prepitým hlasom. „Okamžite von! Nech ťa tu viac nevidím.“

Chcel som sa spýtať, kedy sme si potykali, no povzniesol som sa nad to.

„Ja nič,“ vravím. „Chcel som si iba kúpiť jeden rožok. Ako obyčajne.“

„Už aj odpáľ. Alebo ťa mám chytiť pod krk a vyhodiť?“

„Vraj už nemáte,“ vravím, cúvajúc pred jeho pichľavým pohľadom. Keď na mňa ešte aj namieril ukazovák, zvrtol som sa a vybehol von. V stále silnejúcom daždi som utekal preč z tejto prekliatej štvrte, až som sa zastavil vo svojej skromnej chatke pri potoku na kraji mestečka.

Nuž takto sa skončila táto tragická láska mojej mladosti. Dlhú som potom premýšľal o tom, ako ťažko je vyznať sa v chůtkach ženských srdc. Jednostaj vraj snívajú o princovi svojho života, keď sa im však naskytne príležitosť, povedia nie. Neskôr, keď sa mi vec rozležala v hlave, dospel som k presvedčeniu, že Kristínka, alebo ako sa už volala, bola celkom v moci toho starého vledriducha Lacigu. Bez jeho dovolenia sa neodvážila urobiť nič, najmenej zo všetkého nasledovať hlas svojho srdca. Veď keby som jej bol ľahostajný, nebola by konala tak nerozumne a panicky, bola by ma slušne požiadala, aby som prestal na ňu naliehať. Mne by bolo stačilo, keby mi bola s úsmevom naznačila, že z takého alebo onakého dôvodu nemá o intímnejší kontakt so mnou záujem. Ja som takýmto náznakom vždy vedel porozumieť. A život ma naučil aj to, že s osudom sa treba zmieriť, nech už je akýkoľvek krutý.

E-hulvátstvo a najlepšie platení smetiari na Slovensku

Práve som skončil hodinu práce na počítači, aby som vystopoval odosielateľa Monitorov zo Slovenska a definitívne ho dal na zoznam SPAM odosielateľov. Dennodenne dostávam na spolkovú adresu elektronickej pošty aj na moju vlastnú adresu 10 – 20 nevyžiadanych a pre mňa iritujúcich mailov.

Tento problém najviac majú organizácie a ľudia, ktorí majú na internete vlastné internetové stránky, ako má napríklad Nórsko-slovenský spolok a na nich sa vyskytuje adresa elektronickej pošty spolku. Akonáhle ste takýmto spôsobom na internete prítomní, programy na to určené nájdu Vašu adresu a zoznamy týchto aktívnych adries sa potom ďalej predávajú a následne Vám začne chodiť nevyžiadaná pošta – tzv. SPAM. Dosť som sa nahľadal na internete, akým spôsobom sa tomuto fenoménu dá brániť (nie ubrániť).

Všetci poznáme nigérijské ponuky o miliónoch dolárov, o dedičstve po neznámom strýkovi z Ameriky – ťažko sa elektronickej pošte tohto druhu dá vyhnúť, pretože

odosielatelia neustále menia svoje adresy. Vieme, že vytvorenie bezplatného konta elektronickej pošty u akéhokoľvek z mnohých poskytovateľov trvá pár minút. Takže napriek tomu, že každú takúto poštu označujete ako SPAM, pride Vám opäť z adresy, kde je zmenené jedno písmeno. Takúto nevyžiadanú poštu ľahko a s kľudným svedomím vymažeme a adresu odosielateľa zablokujeme.

Ale čo robiť s nevyžiadanou poštou, ktorá do spolkovkej schránky prichádza nie z Nigérie, ale z úradov na Slovensku, ktoré majú v kompetencii starostlivosť o krajanov, teda sú nášmu spolku partneri?

Niekedy v lete bol na Slovensku známy festival ľudovej hudby a tancov. Pár dní na to nám do schránky elektronickej pošty prišli 4 maily z "Úradu pre zahraničných Slovákov" (nechce sa mi hľadať, ako sa tento úrad volá teraz) spolu 21 MB. Každý z mailov obsahoval jednu fotografiu z festivalu. O pár dní neskôr prišlo ešte 16 mailov, z ktorých každý obsahoval jednu fotografiu (z festivalu) a dôležité upozornenie o autorských právach k fotografiám. Text myslím hovoril, že ak chceme poskytnuté fotografie uverejniť, musíme požiadať autora o povolenie. Fotografie autor robil s pomedzi divákov zo stredy hľadiska, neboli to žiadne špičkové diela. Verím, že keby ktokoľvek chcel niečo o festivale napísať a ilustrovať ich fotografiami, tak by mu usporiadatelia radi poskytli oveľa lepšie fotografie. Všetkých 20 mailov bolo poslaných na 43 adries, ako som videl, krajanských organizácií po svete.

Pred nejakými mesiacmi nám do schránky začali skoro denne chodiť nejaké "Monitory". Skoro každý boží a pracovný deň. Každý obsahuje len viacstránkovú Word prílohu a zdalo sa mi, že je to prehľad článkov v slovenskej tlači, ktoré sa týkajú slovenskosti, slovanskosti a národných otázok. Odosielateľom je Matica slovenská a v tomto momente ho posielajú na 154 adries.

Tiež nám do spolkovkej schránky chodili hádky a debaty, kde figurovalo meno Skalský – on je tiež súčasťou aktivít okolo Slovákov v zahraničí – pošta sa týkala výlučne boja o moc v krajanských organizáciách, dotácií a finančných machinácií. Čo my, krajanské spolky v zahraničí, máme s týmto spoločné?!

Elektronické hulvátstvo odosielateľov tohto smetia je aj v tom, že každý z 154 príjemcov vidí adresy všetkých ostatných adresátov, takže ich má k dispozícii a jednoduchým kliknutím môže začať rozosielať vlastné smetisko. Základným princípom slušnosti rozosielania takejto pošty, je vložiť adresátov do BCC kolonky, skrytých príjemcov, Hidden recipients, alebo ako sa to volá a posielat' tak. Každý z prijímateľov tak vidí len odosielateľa a svoju vlastnú adresu. Nevidí koľkým a komu inému ešte bola pošta poslaná. Má to aj ďalšie plus; keď v záhlaví elektronickej pošty vidím more adresátov, automaticky to beriem, že to nie je mne konkrétne, a keď si neprečítam, možno si prečíta iný. Nie je to adresované len mne.

Autori elektronickej pošty tiež zabúdajú na faktor vytvárania negatívneho imidžu. Keď mi každý deň do schránky príde nevyžiadané smetie z Matice slovenskej, tak mi je táto inštitúcia podvedome nepríjemná a do budúcnosti ako partner zdiskreditovaná.

V našom krajanskom spolku rozosielame o našich aktivitách aj SMS-ky, nič to príjemcu nestojí, ale aj tak raz za čas rozošleme SMS-ku s oznamom, že možno niektorí ich už nechcú dostávať, a tí, ktorí chcú, nech to jednoducho potvrdia SMS-kou. Takto ľudí, ktorí aktívne nepotvrdia

záujem, dáme preč zo zoznamu a nezačínajme ich "SPAM SMS-kami".

Odosielateľ toho Meteoru, či Monitoru by mohol (a po správnosti mal) uverejňovať dokumenty na internetovej stránke, ktorú úvodne predstaví tým 154 adresátom a každý potom túto stránku môže navštevovať, ak bude jej obsah zaujímavý a relevantný.

Počas svojho pôsobenia v spolku som sa zo strany slovenských oficiálnych kontaktov stretol s:

"Hovoril som predtým s Vašou sekretárkou...." – to je moja manželka!

"Kde máte sídlo, ako sa dostanem k Vašej budove..."

"Mohli by ste poslať pre mňa šoféra..."

"Chcela by som u Vás pracovať na polovičný úväzok..."

Títo, štátom dobre platení smetiari, zabúdajú že vo väčšine (na počet) krajanských spolkov pracujú ľudia úplne zadarmo a používajú na to svoj voľný čas. Nemajú ani sekretárky, ani šoférov - robia to pre udržanie slovenskej komunity v tom-ktorom štáte. A určite ich neteší, keď musia používať čas na boj s týmto smetím.

Nórske uznanie slovenskému básnikovi

Akadémia Björnsterne Björnsona, nezávislá nórska inštitúcia, ktorá vznikla koncom r. 2003, má podľa vlastných stanov za úlohu pracovať v prospech literatúry a slobody prejavu v duchu odkazu literárnych a ľudských úsilí laureáta Nobelovej ceny Björnsterne Björnsona. Inštitúcia, vo vedení ktorej sú viaceré známe osobnosti nórskeho kultúrneho a spoločenského života, poriada konferencie a semináre o rozličných aktuálnych témach a od r. 2004 každoročne udeľuje cenu ľudom, čo sa v medzinárodných súvislostiach zaslúžili o presadzovanie ideálov, ktoré sú v súlade s jej vlastnými cieľmi.

V roku 2010, na ktorý pripadá 100. výročie Björnsonovho úmrtia, udelila akadémia Björnsonovu cenu dvom osobnostiam, a to islandskému spisovateľovi Einarovi Márovi Gudmundssonovi a slovenskému básnikovi, dramatikovi a prekladateľovi Milanovi Richterovi, teda príslušníkom národov, za slobodu ktorých sa Björnson obzvlášť vášnivo angažoval.

U oboch ocenených literátov vedenie Björnsonovej akadémie vyzdvihlo ich vôľu a schopnosť spájať literárne majstrovstvo s etickou angažovanosťou. Einara Mára Gudmundssona, nositeľa nordickej literárnej ceny za rok 1995, označujú za jedného z najvýznamnejších súčasných severských spisovateľov, za prozaika, vyznačujúceho sa ako vážnym prístupom k svojim témam, tak aj vzácnym zmyslom pre humor. V poslednom čase sa Gudmundsson prejavuje aj ako bystrý spoločenský analytik, nekompromisne skúmajúci príčiny i dôsledky súčasnej finančnej krízy.

V prípade nášho Milana Richtera sa v odôvodnení ocenenia hovorí, že tu ide o básnika neobyčajnej emotívnej sily, ktorý ma za sebou bohatú literárnu tvorbu a je prekladaný do mnohých jazykov. Zdôrazňuje sa tiež jeho demokratické cítenie, jeho cieľavedomé budovanie kultúrnych mostov medzi Nórskom a Slovenskom, ako aj jeho zásluhy o udržiavanie tradície björnsonovského idealizmu v slovenskej spoločnosti.

Pokračovanie na ďalšej strane

Pokračovanie z predchádzajúcej strany

Milan Richter sa narodil r. 1948 v Bratislave a vyrastal v Uníne na Záhorí. Vyštudoval germanistiku, anglistiku a nordistiku na Univerzite Komenského, neskôr pracoval o.i. ako odborný redaktor, kultúrny pracovník a diplomat (vo funkcii charg  d'affaires bol v r. 1993-95 prvým vedúcim Slovenského veľvyslanectva v Nórsku), ťažisko jeho činnosti je však v literárnej a prekladateľskej tvorbe. Vydal asi desiatku vlastných básnických zbierok, ako aj dve divadelné hry o Franzovi Kafkovi, o život a dielo ktorého sa najmä v posledných rokoch intenzívne zaujíma. Preložil do slovenčiny okolo 70 kníh (poéziu, prózu i drámu), predovšetkým z nemčiny, angličtiny, švédčiny, nórciny a dánčiny. Počas tzv. normalizácie mal 10 rokov zákaz publikovania vlastných literárnych prác. Po r. 2000 vydal vo svojom vydavateľstve MilaniuM rad vzácných diel zo slovenskej a svetovej literatúry (o.i. profilový výber z prózy, poézie a esejistiky Björnsterne Björnsona). Nemožno nespomenúť aj Richterovu mnohostrannú činnosť ako organizátora kultúrnych podujatí, tiež ako člena výborov, resp. porôt medzinárodných literárnych organizácií a súťaží, a v neposlednom rade jeho neúnavné úsilie pri propagácii slovenskej literatúry v mnohých krajinách sveta, ako aj inojazyčných literatúr na Slovensku. Už z tohto výpočtu aktivít Milana Richtera je zrejmé, že tohtoročná Björnsonova cena má v ňom viac ako dôstojného laureáta. Prevzal si ju 30. augusta v nórskom meste Molde. O niekoľko dní nato, 4. septembra, ho prijal na audiencii nórsky kráľ Harald V., ktorý mu pred dvoma rokmi udelil kráľovské vyznamenanie za zásluhy pri šírení nórskej kultúry na Slovensku.

Ivan Čičmanec

Výzva!

Ukončime diskrimináciu členov slovenského parlamentu v zahraničí!

Obraciam sa na Vás, Slovákov žijúcich v zahraničí, aby ste pomohli odstrániť diskrimináciu členov slovenského parlamentu v zahraničí.

Členovia slovenského parlamentu môžu na Slovensku šoférovať auto pod vplyvom alkoholu – toto je dané zákonmi Slovenskej republiky. Či už je to 0,5 alebo 5 promile alkoholu v krvi, môžu po celej republike šoférovať kam sa im len zapáči. Verím, že zákony, ktoré im toto umožňujú sú, ako aj všetky ostatné zákony Slovenskej republiky, rozumné a vyjadrujú názor všetkých občanov republiky. Predsa len, hovoríme o skoro nadľuďoch (latinsky Bullo bullo), vybraných v slobodných voľbách občanmi našej republiky – je len pochopiteľné, že k ich úžasným schopnostiam patrí aj bezpečné a ohľaduplné šoférovanie napriek konzumácii alkoholu.

A keď prejdú za hranice tejto malej krajiny, má im toto právo byť upierané?! V každej inej európskej krajine sú ako šoféri pod vplyvom alkoholu pokladaní za veľké nebezpečie v doprave a pri prichytení podliehajú veľmi prísny trestom. Slovenskí občania tú poldruha stovku vyvolených vybrali medzi miliónmi iných, ako reprezentantom národa im prináleží aj toto právo a hocaký policajník v susednej európskej krajine ich predsa nemôže zastavovať a postihovať vysokými pokutami a trestom. To nemá logiku – fantastické šoférske schopnosti predsa nemôžu prestať fungovať tým, že človek prejde do susedného štátu.

Slovenská republika vstupom do európskeho spoločenstva prijala mnohé direktívy, časti zákonodarstva väčšiny Európy, nie všetky boli pre nás výhodné, ale v záujme spojenej Európy sme ich zobrali za svoje a platia pre nás. Bolo by načase, aby si aj Slovensko vymohlo nejaké ústupky voči ostatným krajinám Európskej únie a aj sa takto zviditeľnilo – prečo by sme to nemohli urobiť požiadavkou, aby právo členov slovenského parlamentu šoférovať s promile platilo aj v ostatných krajinách Únie. Veď sa jedná o 150 mimoriadne nadaných, vzdelaných a aj ináč nadľudskými schopnosťami obdarených ľudí, ktorí nám aj v cudzine určite budú robiť dobré meno.

Aby sme proces uznania tohto práva ostatnými štátmi Únie uľahčili, mohli by sme do začiatku znížiť naše požiadavky na napr. beztrestnosť do 4 promile alkoholu v krvi. To je predsa veľký ústupok ostatným krajinám, ktoré zo začiatku môžu mať problém túto požiadavku akceptovať. Rovnako verím, že aj naši rozumní členovia parlamentu pochopia, že tento ústupok je potrebný a pri šoférovaní v cudzine obmedzia hladinu alkoholu v krvi na túto úroveň. Veď je to pre dobrú vec!

A tu chcem vyzvať slovenských krajanov v ostatných krajinách Európskej Únie, aby zapôsobili na médiá, verejnosť i politikov v krajine v ktorej žijú a pomohli tak dosiahnuť prijatie zákonov, ktoré ukončia diskrimináciu členov slovenského parlamentu v ostatných krajinách Európskej únie.

Vlado Branko